

ОСВІТНЯ ПАРАДИГМА ФОРМУВАННЯ ТА ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОЇ ЕЛІТИ В УКРАЇНІ

Обґрунтовано важливість та необхідність впровадження нової освітньої парадигми у процесі підготовки еліти. Детально осмислено роль освіти в сучасному цивілізаційному просторі, доведено необхідність зміни вимог та умов щодо формування елітної особистості, враховуючи соціокультурні трансформації. Розкрито принципи нової освітньої парадигми України для підготовки елітних кадрів в сучасному українському суспільстві. Ключові слова. Сучасна освітня парадигма, державотворення, еліта, поліетнічне українське суспільство, освітянсько-прагматичні критерії еліти, потенціал еліти.

Актуальність дослідження проблематики. Освіта – основа прогресу людства, пріоритетна галузь внутрішньої політики кожної держави. Освіченість та сприятливий режим доступу до знань завжди вважалися основним джерелом формування елітного прошарку суспільства. Підставами «вибраності», «вищості» серед членів суспільства фігурують аргументи обдарованості, працьовитості, креативності, які дає освіта.

У сучасному світі отримує шанс стати розвинутою країною така, яка створює максимальний простір для реалізації творчого потенціалу людини, для виявлення талантів та здібностей людей, де політико-управлінська еліта країни вміє поставити їх на службу суспільству.

Освіта у ХХІ ст. перетворилася в одну із найважливіших галузей людської діяльності. В наш час у розвинутих країнах в галузь освіти вкладають від 5 до 8% ВВП. Освіта стала сьогодні справою великої політики. Тепер усім стало зрозуміло, що саме у цій сфері закладаються основи стратегії розвитку кожної країни, та й всього людства. США об'явили себе нацією освіти. Наприклад, Франція тратить на освіту 18% ВВП, а Україна 0,8%. Освіта – це честь для людини, це її скрите багатство. Вона є основою цілі життя в цілому фізичному світі у сфері розуму та в суспільстві. Справжня освіта повинна дати можливість людині усвідомити, що людство – одна велика родина, відчути Божу благодать об'єднуючої сили людства, як творіння Божого.

На жаль, сьогодні освіта, навіть елітарна не прагне до подібних перспектив.

Сьогодні освіта в основному спрямована на те, щоб людина була кормильцем сім'ї, громадянином, однак, освіта лише частково розкриває молоді секрет щасливого життя, добropорядних якостей, укріплення духовності, моральності та професійної відповідальності. Модним є мати по кілька дипломів, проте, яка їх якість запитає тільки саме життя. Саме тому, в якості не тільки професійній має бути закладена вимога елітарної освіти особистості, але і в суто людських якостях, та у суспільних потребах. Святі Отці, які заклали базові канони освіти вважали, що справжня освіта допомагає зробити особистість елітарною, звільнену від жадоби, зла, ненависті, тривоги, недостатньої вірності та егоїзму й злоби, словом, сформувати елітарний світогляд особистості.

Елітарно освічена людина повинна пам'ятати, що у неї більше обов'язків, ніж привілеїв та прав. Більше бути щасливим служити, ніж панувати, віддавати, ніж брати – це найкращий шлях використати свій, Богом даний талант, розум та силу. Оздоровлення суспільства від квазіеліти та невігласів вимагає від людства подальший цивілізаційний прогрес.

Постановка проблеми. Світовий порядок суспільного розвитку динамічний і проблемний. Ми стоїмо перед вибором, або побудуємо сильну державу – Україну – про що має задуматися еліта, народ, або зупинитись... У цивілізаційному контексті на цю проблему звернув увагу американський науковець світового рівня у р. «Сильна держава: Управління і порядок у ХХІ столітті» Ф. Фукуяма, де він чітко заявив, «... що побудова сильної держави – одне із найбільш важливих проблем світового співтовариства, так як слабкість і нестабільність держав слугує джерелом багатьох найбільш серйозних світових проблем: від бідності до СНІДу, наркотиків і тероризму» [18, с.5].

Будь-яка соціальна система щоб бути ефективною потребує підготовки еліти, особливо в елітних вузах на рівні професійності, відповідальності, духовності та громадянськості.

На початку нового тисячоліття істотно зросла роль освіти. Вона покликана відігравати важливу роль у створенні освітянською елітою гуманітарного простору зі справедливим

розподілом економічних благ і прихильною до людини політичною владою. Для нас європейський досвід переконливо свідчить: чим вищим є рівень освіти, тим досконалішими є демократичні інститути, які функціонують у суспільстві шляхом елітних особистостей для потреб народу.

Освіта не може бути застиглою: відповідно до нових вимог динаміки суспільно-політичних змін повинні змінюватися підходи до навчання й виховання молоді – майбутньої еліти, за допомогою якої має оновлюватися зміст освітніх, наукових програм. Тільки за таких умов освіта зможе стабільно виконувати своє суспільне призначення – виводити талановиту молоду людину на життєву дорогу. Так, у щорічному Посланні Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє становище України в 2013 році» Президент В.Ф. Янукович щодо сучасного впливу освіти сказав: «Варто зазначити послаблення впливу школи на життєву успішність випускників, їх визначення щодо професійної кар'єри. З поміж громадян віком 56 років і старше позитивний вплив шкільних учителів на свої життєві досягнення визнають близько 51%, серед 30-35 річних – 43%, серед молоді – від 18 до 29 років – лише 36%» [14, с.164]. Сьогодні ми вже говоримо про те, що поряд з відомими системами освіти (американською, японською) у світовому освітянському цивілізаційному просторі з'явилася українська система, яка зберігає кращі традиції теж добре знаної радянської освіти. Право на освіту залишається одним із головних прав у цивілізованому суспільстві. Саме це є базовою основою перспектив формування еліти держави.

Виклад основного матеріалу. В умовах глобалізаційних процесів, системи ринкових трансформацій, створення єдиного освітнього простору стратегічною задачею державної освітньої політики є вихід української освіти на ринок світових освітніх послуг, поглиблення міжнародної співпраці, розширення участі навчальних закладів, педагогів, студентів і науковців в проєктах міжнародних організацій і співтовариств.

Інтеграція України в міжнародний освітній простір базується на принципах пріоритету національних інтересів, збереження і розвитку інтелектуального потенціалу нації, миротворчої і культуротворчої, спрямованості міжнародної співпраці, орієнтації на національні, європейські і загальнолюдські фундаментальні цінності. Планується, що реалізація Національної доктрини розвитку освіти України забезпечить перехід до нового типу гуманістично-інноваційної еліти, що сприятиме зростанню інтелектуального, культурного, духовного потенціалу елітної особистості та демократичності українського суспільства.

Глобальні зміни, що відбуваються у світі, дали підстави ЮНЕСКО розробити та прийняти Концепцію підготовки фахівців. Інтегрування української освіти в загальноєвропейський простір чи світовий контекст розпочався з усвідомлення засад і принципів сучасної неперервної освіти та пошуку шляхів її практичної реалізації.

На наше бачення формування елітної особистості українського суспільства сьогодні повинно вивчати освітянські та духовні національні першооснови закладені нашими пращурами: «Повчання Володимира Мономаха», «Виховний ідеал» Г.Ващенко, «Серце віддаю дітям» В.Сухомлинського, «Філософія серця» Г.Сковороди та ін. талановитих особистостей з історії народу України. Реалізуючись як взаємодія учня і вчителя, батьків і суспільства в цілому, освіта в демократичній країні має утвердити вільного громадянина не лише як носія здобутків попередніх поколінь, а й як активну, самодостатню елітарну особистість, самодостатнього учасника суспільно-політичного розвитку. На відміну від традиційної освітньої моделі, що базувалася на пріоритеті простого засвоєння і відтворення інформації, головною метою стає всебічний розвиток особистості. Сучасна освітня парадигма дає особистості можливість підготуватися до швидкоплинних соціокультурних змін та професійної діяльності з урахуванням надбань людства. Тому й підготовка елітних кадрів має бути комплексною, включаючи в себе сукупність знань – із правових, соціально-гуманітарних, політико-управлінських, економічних проблем та найкращого колишнього й сучасного цивілізаційного розвитку. Інноваційний шлях розвитку українського суспільства на даному етапі можливо забезпечити, лише сформувавши нову еліту держави та покоління людей, які мислять і діють по-інноваційному з державницькою психологією та творчим підходом до реалізації програм державотворення.

Для державотворення на демократичних засадах українське суспільство повинно постійно навчатися. Ще в давнину люди прийшли до думки: «*thera ets fera*» – Знання – сила! Сучасна українська освітянська еліта та школа мають співпрацювати з сім'єю, церквою, громадськими організаціями, бо тільки така співпраця допоможе модернізувати суспільство з метою реалізації сучасних проблемних завдань, таких як:

- виховання гідного громадянина своєї країни;

-
- підготовка особистості-патріота до толерантного життя в поліетнічному українському суспільстві та добросусідства з народами держав сусідів та інших держав;
  - підготовка до працьовитості, ініціативності, відповідальності кожної особистості за свою власну діяльність і вклад для державотворення, бо кожен має вкласти свою частку;
  - підготовка до участі в культурному житті української держави не як пасивного споживача культури, а як активного її творця, здатного до збереження, розвитку і захисту культурних надбань як національної культури, так і кращих зразків культур народів світу.

Людство, його еліта в XXI ст. постала перед фактом, що знання оновлюються швидше, ніж відбувається зміна поколінь. Тому, виходячи із сучасної освітньої парадигми, передосвітою та політико-владною й освітянською елітою виникло завдання: осучаснюватися на основі новітніх технологій через широке впровадження в навчально-виховний процес, різного типу програм, курсах підвищення кваліфікації, практику використання комп'ютерних технологій; формувати у молодого покоління інтерес та потреби виховувати риси, необхідні для успішної самореалізації себе після завершення навчання в школі чи університеті, бо цього потребує інформаційне суспільство – суспільство знань. Саме тому еліта усіх рівнів та усіх суспільних інститутів повинна знаходити найбільш ефективні форми отримання знання.

Оскільки розвиток людини як особистості є головною передумовою розвитку суспільства, то він виявляється в процесі реалізації себе у праці і є основним показником прогресу. Ось чому пріоритетними у XXI ст. стають: наука – як сфера, що пропонує нові знання, а освіта – як сфера, що оволодіває знаннями і, насамперед, забезпечує індивідуальний розвиток елітарної особистості.

Е.Фромм у свій час писав, що нове суспільство і нова людина можуть бути створені лише у тому разі, коли на зміну старим мотиваціям одержання прибутку і здобуття влади прийде нова мета – «бути, віддавати й розуміти!». Це духовно-відповідальна основа елітарної особистості політика, науковця, управлінця у кожному суспільстві.

Якщо на зміну ринковому характеру відносин прийде характер продуктивний, люблячий, а на зміну кібернетичній релігії – новий, радикально-гуманістичний дух, то й цивілізаційні досягнення прийдуть на допомогу людству (про це вчить нас історія розвитку цивілізацій).

Виходячи із сучасних потреб підготовки еліти та реалій українського державотворення, назріла необхідність визначати освітянсько-прагматичні критерії, якими повинна володіти нова, «модерна еліта». Такими критеріями можуть бути:

- якісна освіта, де еліта має поєднувати у собі фахові знання, здатність до самоосвіти, отримання нових знань, духовно-відповідальне використання знань, що потребує реальне життя та практика політико-управлінської діяльності професійних еліт у суспільних інститутах;
- моральність, етичність, орієнтованість на духовні цінності, без яких нічого доброго людям і собі зробити неможливо.;
- знання історії, традицій свого народу, володіння культурними надбаннями нації, толерантністю до інших культур, народів та релігій;
- уміння застосовувати творчо освітні знання на практиці, тобто вміло реагувати на проблеми, завдання та знаходити механізми долати проблеми;
- організаційні здібності, які б сприяли застосуванню освітніх знань на практиці: сформувати команду та організувати її діяльність на успіх і досягнення бажаного результату, мати високий рівень управлінської культури та спілкування.

За нових умов Україні потрібні не «управлінці-ретранслятори», а «управлінці-генератори», еліта, яка здатна аналізувати ситуацію, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та передбачати їх наслідки. Це потребує високого рівня освітньо-культурно-гуманітарної підготовки майбутньої еліти. Забезпечення такої підготовки сприятиме реалізації вимог елітності Болонського процесу в освіті.

Формування еліти засобами освіти має бути спрямоване на злам негативних устарілих стереотипів та вміло усвідомлення нового, інноваційного із досягнень світової науки та практики.

Проблема вибору оптимальної моделі відтворення еліти – процес тривалий та складний. Якщо взяти сьогоднішній час, то модель має базуватися як на українських реаліях, так і відповідати вимогам постіндустріального, інформаційного розвитку передових країн світу, які мають високий рівень життя людей та демократичний рівень правової культури суспільства.

Недопустимими, з точки зору освітянської культури та сучасної парадигми про демократизацію освіти сьогодні має бути відсутність, недопустимість таких принципів формування еліти, як клановість, протекціонізм, земляцтво, взаємна зобов'язаність, відданість керівнику, а не справі та прагнення реалізуватися, як кажуть у народі – «з добром для світу та людей».

Гарантіями ефективного відбору еліти на керівні посади, згідно нових парадигмальних підходів має бути: гласність, законність, демократизм, відкритість, соціальна мобільність, чесна конкуренція тощо.

Освіта сьогодні займає в демократичних країнах важливе місце в рекрутуванні еліти. Меритократії належить майбутнє у всіх сферах суспільно-політичного розвитку. Над підготовкою такої еліти в задумах усі цивілізовані країни світу.

У сучасному інформаційному суспільстві знань, як вважають аналітики, культурний потенціал суспільства визначається потенціалом культурності еліти в широкому розумінні цього поняття. Саме тому особливо важливим завданням системи сучасної освіти бачимо у пошуці та розвитку потенційних можливостей, талантів, перш за все, серед підростаючого покоління, бо воно є основою майбутнього кожної держави та цивілізаційного розвитку взагалі.

Так, у щорічному Посланні Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє становище України в 2013 році» Президент В.Ф. Янукович наголосив: що з огляду на зростання ролі людського капіталу та знань в економіці та громадсько-політичному житті ХХІ ст., постійної уваги потребують питання інтелектуального розвитку молоді. У зв'язку з цим необхідно реалізувати комплексну програму «Інтелектуальне майбутнє України», сформовану на підтримку науково-технічної творчості дітей та юнацтва, формування та зміцнення наукового світогляду. Для реалізації цього проекту необхідно, зокрема, організувати роботу обласних і національних літніх шкіл, залучати для співпраці із цими закладами провідних науковців та експертів у відповідних галузях знань» [14, с.159]. Тут доречно зупинитися на парадигмі осмислення нової елітної освіти, тобто освіти, спрямованої на підготовку еліти (інтелектуальної, політичної, економічної та галузей освіти і культури).

Саме тому мають місце такі проблеми: а) *підготовка вихідців із багатих і знатних сімей, щоб відтворити еліту за об'єктивними даними*; б) *шукати талановитих дітей з усіх соціальних страт суспільства, так званих «головастиків»*. Перший підхід означає систему закритої освіти, який так чи інакше приречений у більшості випадків на деградацію (про це свідчить історична практика, наприклад, історія про палату лордів в Англії, коли вона поповнювалася дітьми тільки з багатих сімей і почала деградувати, якщо не врахувати нові реалії, так буде і сьогодні). Другий підхід найбільше відповідає завданням формування еліти високого штибу, дійсно відібраних, кращих – в інтелектуальному та етичному плані. Як пишуть науковці та підказує практика наукової життєтворчості – повинна бути відкрита система елітної освіти, яка найбільше відповідає принципам демократичного суспільства.

Важливо наголосити, що з кінця ХХ ст., особливо на початку ХХІ ст., зафіксовано загальноосвітню тенденцію – прагнення до демократизації освіти, яке включає в себе рух від елітарної освіти закритого типу (для багатих), до елітного, де освіта високого рівня доповнюється відкритою (для усіх талановитих). Хоча слід визнати, що до цього часу відкритість елітної освіти ніколи не була – повною, проте людство мусить з цим поступитися, бо «суспільство знань» потребує саме знань та творчо мислячої особистості.

Дещо про сутність елітарної освіти.

Історія елітарної освіти включає в себе історію елітних освітніх систем та інститутів, а також історію елітопедагогіки.

Однією з перших систем елітарної освіти була розробка Конфуція. Це була система отримання не тільки знань, але й перш за все, духовного, морального самовдосконалення. Конфуцій вважав, що його модель освіти має бути не тільки підготовкою до державного управління «сина правителя» та адміністратора-чиновника, але й «благородного мужа», куди він зачислював не лише представників із вищих верств, але і отримавшого елітарну освіту, маючи відповідні знання. Право бути чиновником перевірялося системою строгих екзаменів, тільки після цього людина могла приступити до високої посади. Це важливо для України сьогодні. В системі освіти Конфуція було закладено ідеї про те, що і проста людина, якщо вона талановита, може отримати елітарну освіту, а після, посаду чиновника, як це мало місце для дітей багатих сімей.

Слід зазначити, що античні філософи були засновниками своїх шкіл (Фалес, Піфагор, Сократ, Платон, Аристотель, Епікур та ін.), де закладалися основи елітності. Саме завдяки їм Стародавня Греція стала колыскою Європейської цивілізації. Виникає питання: «Чому нами в Україні цей досвід забутий?». Погоня квазіеліти за дипломами, багатством і титулами стали реаліями, а не знаннями. Парадокс – знання не підкріплюють посади!

Освіта як основне джерело відбору еліти

Визначаючи основні канали відбору еліти в сучасному суспільстві, Г.Ашин називає такі: система освіти (особливо елітарної); державний апарат; органи місцевого самоврядування; політичні партії та бізнес.

Роль та вагомість кожного з цих каналів є різною: вони залежать від традицій країни, рівня політичної культури та ін. чинників. Наприклад, для країн Латинської Америки армія є найважливішим каналом відбору еліти, а для країн Західної Європи це менш важливий канал. Російські соціологи констатують зростання ролі армії та силових структур для формування політичної еліти на початку XXI ст. (у період президентства В.Путіна). Для політичної системи США одним з найважливіших каналів формування політичної еліти є «великий бізнес», – зазначає Г.Ашин [18, с.72-73].

Виникає проблемне запитання: «Як це питання реалізує Україна?». В.Пилипенко, Ю.Привалов та В.Ніколаєвський процес рекрутування еліти після здобуття незалежності Україною показують наступним чином: 1) комуністична партійно-радянська номенклатура, переважно діячі «другого ешелону»; 2) частина комсомольської номенклатури, яка поєднала політичну діяльність з бізнесом ще за часів перебудови; 3) директори великих державних підприємств, керівники військово-промислового комплексу (ВПК); 4) керівники в аграрному секторі; 5) незалежні підприємці почали шукати політичне підґрунтя; 6) демократично налаштована інтелігенція з конформістським минулим, «шістдесятники»; 7) політичні дисиденти, керівники опозиційних організацій [12, с.48].

В західній літературі виокремлюють два основні шляхи рекрутування еліти. Так, американські політологи Дж. Абербах, Р.Путман і Б. Рокман в кн. «Бюрократи і політики західних демократій» ці системи вони називають «системами гільдій», антрепренерську систему [2, с.172-173]. Характерні риси системи гільдій: 1) закритість – добір претендентів на вищі посади головним чином з нижчих верств самої еліти з наступним поступовим шляхом нагору; 2) високий рівень інституалізації процесу відбору, наявність чисельних формальних фільтрів (вік, стаж і досвід роботи, рівень і характер освіти, характеристики керівництва тощо); 3) обмежена кількість осіб, що приймає рішення про відповідність чи невідповідність претендента, часом навіть типи лідерства.

Ця система проявляється у країнах тоталітарної орієнтації.

Характерні типи антрепренерської системи: 1) відкритість; 2) відносно невелика кількість формальних вимог до претендента; 3) першорядне значення особистісних якостей; 4) високий рівень конкуренції під час відбору; 5) колективне прийняття рішення про відповідність чи невідповідність претендента.

Ця система трапляється у більшості демократичних країн.

У традиційному суспільстві домінує елітарна система освіти. За Г.Ашиним елітарна освіта – це освіта для вузького кола, передбачена лише для вихідців із шляхетних («еліта крові») та найбільш заможних («еліта багатства») сімей. Ця система існує вже не одне тисячоліття, вона має на меті не лише закріплення та відтворення наявних знань, а й більшою мірою, продукування і закріплення цінностей певних соціальних груп, класів, станів [2, с.107].

В сучасних умовах, суспільства знань та інформаційних технологій відбуваються сутнісні зміни і в структурі еліти. Домінуючими принципами, що викликають ці трансформації, стає сформульований М. Янгом у 1958 р. принцип меритократії, згідно з яким основою для рекрутування еліти є чесноти і досягнення, тобто еліта – це найбільш здібні, компетентні, освічені, харизматичні особистості, що відповідають логіці цивілізаційного розвитку. Саме такої еліти вимагає сьогодення. Таку еліту покликано творити університети світового класу відповідно до вимог XXI ст. стверджує Дж. Салмін у р. «Виклики створення університетів світового класу». Теоретичними доробками з проблем такого університету є напрацювання професора Колумбійського університету Г. Левіна з групою Стенфордського університету К.Кінга, Дж.Ніланда Університету Південного Уельсу, Японського університету Тохоку Акійоши Йонезава та ін.

Цікаво, що всі хочуть мати модель університету світового рівня, але проблема полягає в тому, що ніхто точно не може сказати, що собою являє цей університет та як його створити. Це завдання перспективної елітарної педагогіки, для якої прийшов час в усіх куточках світу, на усіх континентах.

Зокрема, Дж. Салмін зауважив, що такий університет може бути сформований трьома групами факторів: а) високою концентрацією талантів серед викладачів та студентів; б) значними фінансовими можливостями, які дають змогу створити ефективне освітнє середовище та проводити найсучасніші наукові дослідження; в) оптимальну управлінську модель, що включає бачення стратегічної мети, інноваційні підходи та гнучкість, які дають можливість приймати рішення та оперативно здійснювати управлінську діяльність без бюрократичних затримок.

Ідея вкладу відповідного капіталу в освіту та науку дуже перспективна. Наприклад, Китай, у 1978 р. зробив великі вклади в науку, що дозволило перетворити з відсталої країни у другу країну за розвитком (після США), а на перспективу на перше, про це засвідчує інтерес китайців до нових технологій та і територіально-суспільні проблеми Китаю.

Концепція Університету світового класу фактично «поглинає» поширену концепцію «дослідницького» університету, які в більшості займаються створенням нових знань та розробки дисертаційних досліджень в широкому спектрі наукових дисциплін.

Висновки. Сьогодні позитивні тенденції в системі освіти дають можливість уже осмислювати механізми елітної освіти у стратегічному ракурсі, яка була б ефективною на перспективі розвитку людства, цивілізації, враховуючи високодуховний, високовідповідальний, екологопродуманий її характер, щоб «не зашкодити» людству і природі, як середовищу їх взаємозв'язку та проживання.

Література

1. Арсенко А.Г. Вызовы глобализации и Украина / А.Г. Арсенко, А.Н. Малюк, Н.В. Толстых. – К.: Институт социологии НАН Украины, 2011. – 517 с.
2. Ашин Г.К. Мировое элитное образование / Г.К. Ашин. – М.: Анкил, 2008.
3. Василевська Т.Е. Особистісні виміри етики державного службовця: монографія / Т.Е. Василевська. – К.: НАДУ, 2008. – 336 с.
4. Виховання національно свідомого, патріотично зорієнтованого молодого покоління, створення умов для його розвитку як чинник забезпечення національних інтересів України: аналітично-інформаційний матеріал. – К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2003. – 191 с.
5. Гельвецій Клод Адріан. Про людину, її розумові здібності та її виховання / Клод Адріан Гельвецій [пер. з фр. Валер'яна Підмогильного]. – К., Основи, 1994. – 416 с.
6. Гендерні стандарти сучасної освіти: збірка рекомендацій. – Ч. 1. – 2010. – 328 с.
7. Еліта: витоки, сутність, перспектива / В.Г.Кремень, В.В.Льїн, С.В. Пролєв [та ін.]: за ред. В. Кременя. – К.: Т-во «Знання» України, 2011. – 527 с.
8. Культурно-цивілізаційний простір Європи і України: особливості становлення та сучасні тенденції розвитку: колективна монографія / керівник авторського колективу і науковий редактор – доктор історичних наук, професор А.І. Кудряченко. Інститут європейських досліджень НАН України. – К.: Університет «Україна», 2010. – 405 с.
9. Лазарев С.Н. Человек будущего. Первый шаг в будущее / С.Н. Лазарев. – СПб., 2007. – 256 с.
10. Ніколаєнко С.М. Освіта в інноваційному поступі суспільства / С.М. Ніколаєнко. – К.: Знання, 2006. – 207 с.
11. Новий курс: реформи в Україні: 2010–2015. Національна доповідь / за ред. В.М. Гейця [та ін.]. – К.: НВЦНБУВ, 2010. – 232 с.
12. Пилипенко В.Є. Привалов Ю.О., Ніколаєвський В.М. Владна еліта в контексті суспільного розвитку / В.Є. Пилипенко, Ю.О. Привалов, В.М. Ніколаєвський. – К.: ПЦ «Філіант», 2008. – 158 с.
13. Пірен М.І. Лідерство: сутність та реалізація в українському суспільстві: навч. посібник / М.І. Пірен. – К.: Університет «Україна», 2012. – 232 с.
14. Про внутрішнє та зовнішнє становище Українців в 2013 році: Щорічне послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІДС, 2013. – 676 с.
15. Рогожкін В.Ю. Эниология / В.Ю. Рогожкін. – Ростов-на-Дону.: ЭНИО, 2002. – 544 с.
16. Сушій О.В. Психосоціальна культура державного управління. Монографія / О.В. Сушій // Національна академія державного управління при Президенті України. – К.: Світогляд, 2012. – 344 с.
17. Таланчук П. З думою про Україну ... [Текст]: вибрана публіцистика / П. Таланчук; [ред.-упоряд. В.О.Карпенко]. – К.: Університет «Україна», 2008. – 480 с.
18. Фукуяма Ф. Сильное государство: Управление и порядок в XXI веке: [пер. с англ.] / Ф.Фукуяма. – М.: АСТ: АСТ Москва: ХРАНИТЕЛЬ, 2006. – 220 с.
19. Харт М.Х. 100 великих людей / М.Х. Харт. – М.: Вече, 1998. – 544 с.
20. Хомерікі О.А. Модернізація вищої освіти в країні: соціологічний аналіз / О.А. Хомерікі. – Монографія. – Вінниця: ППТД «Едельвейс і К», 2013. – 376 с.
21. Щєкин Г.В. Основы кадрового менеджмента: учебник / Г.В. Щєкин. – 5-е изд., стереотип. – К.: МАУП, 2004. – 280 с.

Summary

*Piren M. The Educational Paradigm of Formation and Training of the Modern Elite in Ukraine. The importance and necessity of introducing a new educational paradigm in the elite training are proved in the article. The role of education in modern civilized space is comprehended in detail, and considering social and cultural transformations the necessity of changing of requirements and conditions for the formation of elite personality is demonstrated. The principles of the new educational paradigm of Ukraine for elite specialists training in modern Ukrainian society are revealed. **Keywords.** The modern educational paradigm, state formation, elite, multiethnic Ukrainian society, educational and pragmatic criteria of the elite, potential of the elite.*